

Steinar Hansson – har vi ham nå?

Arbeiderbladets redaktør fra periferien til kommandosenteret

Hvorfor synes det å være et mønster at så mange norske kulturdebatteer på et visst tidspunkt degenererer til mistenkeliggjøring og karakterdrap?

BERNT HAGTVET

Debatten mellom Odd-Bjørn Fure og Hans Fredrik Dahl berører en rekke viktige spørsmål om historie og sannhet, kildekritikk og historikernes objektivitet, om retten til å stille stadig nye spørsmål om vår fortid, om varsomhet i omgangen med sivilisatoriske bunnmål og menneskelige tragedier. Kort sagt; om *historiseringens* grenser og begrunnelse. Det kunne blitt en viktig debatt.

Nå har Steinar Hansson gjort sitt til at den ender som en vanlig norsk kulturkrangel – med *ad hominem*-argumenter, karakterutskjelling, sjablong-psykologisering og mistenkeliggjøring. Amerikanerne har et godt uttrykk for dette: «a smear job».

I sin kommentar «Har vi ham nå?» (Arbeiderbladet 1.3.) anlegger Steinar Hansson et noe anstrengt pseudo-litterært perspektiv på Hans Fredrik Dahl. Kommentaren er retorisk heldekkende; han unnsliår seg ikke å servere hentydninger til Dahls Quisling-biografi («En fører står for fall»). Quisling som Dahl? Underteksten er vel ikke til å misforstå.

Innlegget representerer en dramatisk avsporing av det nødvendige ordsiftet mellom Dahl og hans kritikere. Kommentaren formelig oser av uoppgjort agg. Man spør seg: Hvilke mørke kilder øser Hansson av? Var det nødvendig å bruke en slik form? Gir det oss nye innsikter annet enn å skitne til Hans Fredrik Dahl?

Hansson anklager Dahl for å tiltrekkes av det politisk og sivilisatorisk ukorrekte, å ha et sug etter de mørke kildene, en dragnog mot det holdningsløse, «go slumming». Dahl tilskrives en hemmelig last, en hang til å gjøre det utlittelige, «det siste en gudenes yndling fra ypperlige kår og akademiske triumfer kan tillate seg». Hansson ser en parallell til Johan Borgens «Liljelord». Riktignok kaller han denne sin egen påstand «frekko», og han trekker seg skyndsomt tilbake med en slags dydisert uskyld: «Parallellen skal ikke trekkes for langt, og i hvert fall ikke helt fram...». Til hva? (Nettopp dette forbehold virker ekstra pirrende. Det hindrer ikke at uttalelsen etterlater det intenderte inntrykk av at det foreligger en personlighetsdefekt av vilfred sagsenke proporsjoner, en subtil form for selvdestruksjon, hos Dahl).

Hansson karakteriserer systematisk sin motstanders uoppgjorte hensikter, sprer tvil om hans redelighet og karakter, og søker å bortforklare ham gjennom en trivialisering av motstanderen ikke selv knytter seg igjen i og naturligvis vil ta sterk avstand fra. Dette er presis en karikatur av hva en kulturdebatt skal være. Hans-

Steinar Hanssons kommentaren formelig oser av uoppgjort agg. Man spør seg: Hvilke mørke kilder øser Hansson av? Var det nødvendig å bruke en slik form? Gir det oss nye innsikter annet enn å skitne til Hans Fredrik Dahl, spør Bernt Hagtvæt i denne artikkelen. (Arkivfoto)

son gir her et ekko av mellomkrigstidens kulturdebatt med dens psykologiske vulgariseringer og persondefameringer: «Jeg hører ikke på hva du sier, jeg avkler deg dine ubevisste motiver og dine uløste konflikter.» Det er for primitivt.

Hva om noen prøvde seg på det samme med Hansson? Dersom – jeg sier bevisst *dersom* – man skulle bruke Hanssons våpen mot ham selv, ville følgende Se og Hør-lignende oppsett kunne bli resultatet:

Hanssons utslukkelige maktbe-gjør?

Har vi Hansson nå? Fra å være Arbeiderpartistatens mest skarpe kritiker fra redaktørkrakken i Ny Tid i sin ungdom, SVS skarpslepnne våpendrager, har han på ordre fra Thorbjørn inn tatt Martin Tranmæls stol i det hederskronete Arbeiderbladet, hvorfra han skal modernisere avisen og partiet, en kampanje han la opp til alt som kulturredaktør i Dagbladet (uten noen gang å kunne presisere hva han la i ordet «modernisering»). Hansson, denne *Einzelgänger* hvis motto er å gå venneløs i graven, for det er den eneste farbare vei for en journalist av hans kompromissløst sannhetssøkende kaliber, han har gått en lang vei – uten synlige smerter. Hanssons mørke kilder ligger i suget hos den maktløse etter ny makt, den rotløse

parvenys sitrende fryd ved å ta bolig midt i den gamle fiendes hjerte, ungdommens edelfiende. Det er som å lese den klassiske SV'ers hemmelige ambisjon, erobre Ap innenfra. Fra den sosiale og politiske periferi til ørnepartiets kommandosenter. Hvilken seier!

For å fortsette med Hanssons egne ord: Naturligvis en frekk påstand, men likevel, en mulig måte å tolke Steinar Hanssons hang til å maskere seg på. Og på ny med hans ord: Parallellen skal ikke trekkes for langt – og i hvert fall ikke helt fram. Steinar Hansson har mistet balansen i sin så lenge elegant utfarte dans mellom egen marginalitet og den nye makt. Han sitter dypt i hva han har hengitt seg til. Finner han noen gang tilbake til det egentlige?

Osv., osv., osv. i samme dur.

Like lite interessant som hva Hansson måtte ha av motiver for å sitte der han sitter nå – og min skrivevelse er neppe særlig trefende – like lite interessant er det å skrive som han gjør om Hans Fredrik Dahl. Like lite opplyser det saken. Det er presis slik man ikke skal debattere – hvis man tar sin motstander på alvor. Hansson gjør det for lett for seg.

Legitime spørsmål

Det er et kvantesprang fra Odd-Bjørn Fures viktige pamflett *Kampen mot glømselen* til dette. Det er

trist å se denne debatt bli ført så bevisst på sidelinjen.

I de sentrale spørsmål deler jeg Odd-Bjørn Fures kritikk av Hans Fredrik Dahl. Den storm Hans Fredrik Dahl nå har høstet, er for det meste selvforskyldt, forårsaket av et for stort tempo og en hang til alltid å måtte tirre. Dette måtte før eller senere skape problemer for ham. Men karakterbrist? En slags undergangsdrift? Der er for dumt.

Hans Fredrik Dahl har vist vilje til å gi sine kritikere rett i deres angrep. Og jeg fortolker hans seneste innlegg dithen at han er oppriktig lei seg for at han har såret andre menneskers følelser, mennesker som har lidd under nazismen.

Men det som nå er i ferd med å skje – å avskrive Dahl nærmest livets rett, med brev om at han må fjernes fra sitt professorat, forsøk på å avsette ham fra Dagbladet, betvile hans moralske gehalt – det er med respekt å melde et rent overslag, hysteri. Nå må noen si fra.

Hansson forsøker å koble sammen holdninger i ulike spørsmål, for eksempel Dahls forsvar for et innvandreregnskap, i den hensikt å skape et inntrykk av at det er skjedd en høyredreining, ja rent ut sagt en glidning i brunskimret retning hos den gamle SF'er. Dette er en form for «guilt by association», å overføre et kontroversielt syn fra

en følelsesbetonet sak for å for-dype sjokkeffekten på et annet felt. Trykket blir doblet slik. Denne debatteknikk kan bare karakteriseres med ett ord – den er perfid.

Det er fullt mulig, ja klart det mest interessante, å se Hans Fredrik Dahls linje i debatten med Odd-Bjørn Fure blant annet som et bevisst forsvar for retten til å stille nye spørsmål om vår fortid. Her er Dahl som i så mye annet ikke lite politisk ukorrekt; han kan gjerne kalles modig. Dahls engasjement var åpenbart en mer interessant person enn Irving verdig – og det er klart at Dahl tar for lett på mennens fordrøininger også i rollen som historiker.

Men glem ikke Dahls opprinne-lige ærend: Å påtale en tiltagende *totalisering* av ordsiftet om den 2. verdenskrigs masse-mord. Goldhagens gjenoppliving av det klassiske tyske kollektive skyldspørsmål og det publiseringsforbud som Irving møtte – var for ham tegn på en ny dreining av debatten om fortiden som vilje avskjære oss fra innsikt. Dahl beskrev symptomer på en *re-ideologisering* av forskningen omkring nazismen. Dette er ekstra beklagelig nå som arkiver åpnes og en rekke sannheter vil måtte debatteres på nytt. I dette hadde og har Dahl et viktig synspunkt som nå er druknet.

I alle fall faller de fleste av Hans Fredrik Dahls synspunkter vel innenfor rammen av hva som må være legitime spørsmål i dagens debatt. Det hindrer ikke at Fure har skrevet en rammende og viktig pamflett og dermed ytt et bidrag til at spørsmålene om nazismens bestialske karakter holdes ved like. Men å forsøke å klistre brunskimmer-etiketten på Dahl – hvilket Fure ikke gjør, men som Hansson nå må sies å ha forsøkt – er å overse Hans Fredrik Dahls betydelige historiske og publistiske forfatterskap helt siden de tidlige 60-tall.

Hans Fredrik Dahl har i vesentlig grad økt vår kunnskap om norsk moderne historie. Å implisere at nettopp han er en slags profetascist, Dahl som på mange måter la grunnen til etterkrigstidens studier av fascismen (først med sin store artikkel om «Fascismen i Norge» i Kontrast, 1966) – er dypt urettferdig. Det er som om han skal tas – den aggresjon som er utløst, er skremmende. Det er fullt mulig å argumentere for at Ulla-teigs bok burde vært utgitt, at selv en Irving tidvis kan ha noe å bidra med til vår forståelse av fortiden, og at innvandrerne selv er best tjent med et innvandreregnskap – uten at dette utlegges som bevisst dreining i retning av en høyreautoritær profil, som Hansson gjør. Indirekte, mellom linjene – uten å trekke parallellen «helt frem», slik han halvkvedet skriver.

Det forunder meg at ikke flere har reagert på dette klare overslag som bare kan forkludre, trivialisere og privatisere dette viktige ordsiftet.

Bernt Hagtvæt underviser blant annet om fascismen og nazismen i europeisk politikk ved Institutt for statsvitenskap, UiO.